

**FANUSUN  
İÇİNDEKİ  
ÇOCUKLAR**



## Fanusun İçindeki ocuklar

### Özkan Sapsağlam

Genel Yayın Yönetmeni: Hayati Bayrak

Yayın Koordinatörü: Erol Şahnacı

Editör: Elif Tokkal

Kapak ve İ Görseller: Demet Aydın

Sayfa Tasarımı: Burhan Maden

Kapak Tasarımı: Enis Ak

Hayat Yayınları: 813

Aile ve ocuk Eğitimi: 62

1. Baskı: İstanbul / Ekim 2025

ISBN: 978-605-151-600-4

Yayıncı Sertifika No: 75092

© 2025 Hayat Yayıncılık, İletişim, Yapım, Eğitim Hizm. ve Tic. A.Ş.

Tüm yayın hakları anlaşmalı olarak Hayat Yayınları'na aittir.

Kaynak gösterilerek alıntı yapılabilir; izinsiz çoğaltılamaz, basılamaz.

Baskı: Aliođlu Matbaacılık

Sertifika No: 45121



Molla Gürani Mahallesi Ođuzhan Caddesi No: 15 Kat: 3 Daire: 5

34093 Fındıkzade - Fatih / İstanbul Tel: (212) 613 11 00 | Gsm: (530) 259 80 96

www.hayatyayinlari.com | e-posta: hayat@hayatyayinlari.com



# FANUSUN İÇİNDEKİ ÇOCUKLAR

Prof. Dr. Özkan Sapsağlam



## **PROF. DR. ÖZKAN SAPSAĞLAM**

Mutlu çocuklar çağında, Tokat'ta doğmuştur. Çocukluğu küçük bir köyde geçmiş ve köyde büyümenin çocuklara sunduğu bütün ayrıcalıklardan yararlanmıştır. Lisans, yüksek lisans ve doktora eğitimi; okul öncesi eğitimi alanında tamamlamış, 2015 yılında Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Okul Öncesi Eğitimi Anabilim Dalından mezun olmuş ve doktor unvanı almıştır. Millî Eğitim Bakanlığına bağlı eğitim kurumlarında öğretmen ve yönetici olarak on yıl görev yapmıştır. Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Okul Öncesi Eğitimi Anabilim Dalını kurmuş, aynı üniversitede öğretim görevlisi ve doktor öğretim üyesi olarak görev yapmıştır. 2019 yılında doçent, 2025 yılında profesör unvanını almıştır. Halen, Yıldız Teknik Üniversitesi, Eğitim Fakültesi Okul Öncesi Eğitimi Anabilim Dalında öğretim üyesi olarak görev yapmaktadır. Yurt dışında çeşitli üniversitelerde misafir öğretim üyesi olarak ders vermiştir. "Karakter ve Değer Eğitimi," "Eğitim Programları," "Ebeveyn Eğitimi," "Öğretmen Eğitimi," "Çocuk ve Medya," "Çocuk Gelişimi ve Psikolojisi" gibi alanlarda bilimsel çalışmaları bulunmaktadır. Ulusal ve uluslararası dergilerde yayınlanmış makaleleri ve kitapları; ulusal ve uluslararası kongrelerde sunulmuş bildirileri ve bilim kurulu üyelikleri bulunmaktadır. Ulusal ve uluslararası etkinliklerde konuşmacı ve panelist olarak görev almış, ulusal televizyon kanallarında programlara katılmış ve çeşitli röportajları yayınlanmıştır. Avrupa Birliği, TÜBİTAK ve üniversiteler tarafından desteklenen pek çok projede yürütücü, araştırmacı, akademik danışman ve eğitmen olarak görev almıştır. Türkiye'de ve yurt dışında yayın yapan gazetelerde köşe yazıları yazmış ve hala yazmaktadır. Gazete ve dergilerde yayınlanmış şiir ve röportajları bulunmaktadır.

# İçindekiler

Önsöz .....	9
-------------	---

## 1. BÖLÜM

### ÇOCUK OLMAK

Yaşamın En Değerli Yılları .....	15
Kutsal Çocuk Sendromu .....	27
Hayatımızdaki ve Hayatımızdaki Çocuklarımız .....	33

## 2. BÖLÜM

### DİJİTAL FANUS

Dijital Obezite .....	41
Dijital Çocukluk .....	45
Dijital Aile .....	51
Çocukları Ebeveynler mi Ekranlar mı Büyütüyor? .....	57
Teknolojinin Kısacasında Ebeveyn Olmak .....	63
Ebeveynliğin Yeni Formu: Dijital Ebeveynlik .....	67
Aşırı Ekran Kullanımı Çocukları Aptallaştırıyor .....	71
Bırakalım Problemleri Çocuklar Çözsün .....	77
Sanal Dünyada Birinci Gerçek Dünyada Sonuncu Çocuklar ..	81
Arkadaşım Youtuber .....	91
Çocuğunuz Dijital Oyun Bağımlısı mı? .....	99
Ekran: Elektronik Narkoz .....	103

Oyunlar Sanal Zararları Gerçek .....	109
Çocuklar İçin Sosyal Medya Kısıtlamaları .....	115
Yapay Zekâ Çağında Çocuk Olmak .....	121
Ebeveynlere Bazı Pratik Öneriler .....	129
Ekranla Değil Yaşamla Öğren/Eğlen Programı .....	133

### **3. BÖLÜM**

#### **AKADEMİK FANUS**

Çocuk Olmanın Mümkün Olmadığı Bir Çocukluk .....	137
Çocukların Sadece Beyni Değil Kalbi de Eğitim İster .....	141
Enlerin Ardında Tüklenen İnsan .....	147
Başarı Saplantılı Ebeveynlik .....	153
Komşunun Çocuğu .....	157
Matematikte Birinci Yaşamda Sonuncu Çocuklar .....	163
Karne, Tatil ve Yeniden Çocuk Olmak .....	167
Siz Çocuğunuz İçin Hangi Mesleği Seçtiniz? .....	171

### **4. BÖLÜM**

#### **EKONOMİK FANUS**

İnsanın Nesnelere Mutluluk Arayışı .....	177
Var Olma Mücadelesinden, Varlıklı Olma Mücadelesine .....	181
Dünden Az Yarından Çok Mutluyuz .....	185
Kullanılıp Atılan Şeyler Çağı .....	189
Ticarileşen Çocukluk .....	193
Oyun Oynamayan Oyuncak Tüketen Çocuklar .....	199

## 5. BÖLÜM

### İDEAL EBEVEYNLİK ve BAZI ÖNERİLER

Mükemmel Ebeveyn Olmak ve Mükemmel Çocuklar	
Yetiştirmek Mümkün mü? .....	205
Ebeveynlik Ehliyeti Bir Ütopya mı? .....	211
Ebeveynlerin de Duyguları, Zaafları ve İstekleri Var .....	217
Ebeveynliğin “Mana”sı Yok .....	223
Çocuklarınızın, Olmasını İsteddiğiniz	
İnsan mısınız? .....	229
Kaynakça .....	235

“ Hakkıyla yaşanmamış bir çocukluğu,  
geri dönüp telafi etmek mümkün değildir...”

## ÖNSÖZ

Fanusun içindeki küçük sevimli balık halinden son derece memnundu. İhtiyaç duyduğu her şey sahipleri tarafından fanusun içine konmuştu. Onu rahatsız edecek veya korkmasına sebep olabilecek bir durum söz konusu değildi. Günler, aylar ve yıllar bu konfor ve emniyet içerisinde yaşandı gitti...

Küçük ve sevimli balık zamanla büyümüş ve gelişmişti. Fanus, artık dar gelmeye başlamıştı. Üstelik hep aynı şeyleri yapmak, hep aynı döngünün içinde olmak çok sıkıcıydı. Küçük sevimli balık için ırmaklara, denizlere hatta okyanuslara açılma ve daha önce hiç yaşamadığı bir hayatı deneyimleme zamanı gelmişti.

Fanusun dışındaki dünya nasıldı acaba?

Bu yeni deneyim sadece küçük sevimli balığı değil, onu bin bir çabayla büyüten sahiplerini de fazlasıyla endişelendiriyordu. Çünkü küçük sevimli balıkları, fanusun içerisinde tüm tehlikelere karşı güvendeydi ve her an yanlarındaydı. Haksız da sayılmazlar. Çünkü, fanusun dışındaki sular yeterince temiz değildi, yeterli besin de yoktu ve fazlaca tehlikeyle doluydu. Üstelik fanusun dışında farklı türlerde canlılar, köpek balıkları, yılanlar ve ahtapotlar vardı. Küçük sevimli balıkları tüm bu sorunlarla başa çıkabilecek miydi? Oysa şimdiye kadar bütün sorunları büyük bir zevkle

kendileri çözmüş ve muhtemel riskleri büyük bir özveriyle bertaraf etmişlerdi.

Yukarıdaki kısa hikâyede yer alan kahramanımız “*küçük sevimli balık*” bir metaforu aslında. Hikâyede anlatmaya çalıştığım, postmodern dönemde pek çok aile için geçerli olan ve pek çok ailede yaşanan; çocukların ortak hikâyesiydi. “*Mutlu Çocuklar Çağının Sonu*” isimli kitabımda, çocukların hikâyesini bazen bilimsel bazen de edebî bir pencereden siz değerli okurlarıma aktarmaya çalışmıştım.

“Fanusun İçindeki Çocuklar”, bütün problemleri süper ebeveynleri tarafından bertaraf edilmiş, adeta kırmızı halılarda yürütülen çocukların hüznü hikâyelerini, bilimsel araştırmaların sonuçları doğrultusunda ele almaktadır. Aslında hepimiz başka hikâyelerin tutsakları değil miyiz? Ve dünya, tamamlanmamış hikâyelerden ibaret değil midir?

“Fanusun İçindeki Çocuklar”, ilhamını “*Mutlu Çocuklar Çağının Sonu*” kitabında olduğu gibi bir babanın, bir eğitimcinin ve bir bilim insanının, çocuklara dair endişelerinden, ulusal ve küresel ölçekteki araştırma sonuçlarından, hayatın içinden ve gerçek insan hikâyelerinden almıştır.

Çocuklara ve ülkesine dair sonsuz sevgisiyle, var olan mevcut durumdan ıstırap duyan ve belki bir kişiyi, tek bir kişiyi uyandırabileceğine dair içinde büyük umutlar taşıyan bir adamın çabasıdır aslında; “Fanusun İçindeki Çocuklar”.

Herkesin bahçesinde kardan adamlar yapacak kadar çok karın yağdığı soğuk kış günlerinde, kızığını yaparken aslında hayatı öğrenen bir çocuğun zamandaki seyrini, modernitenin pazarladığı sanal korkularla meziyetleri köreltilmiş çocuklara dair gözlemlerini ve çocuklara dair büyük hayalleri olan bir eğitimcinin hüznünü ve endişesini anlatmayı

amaçlamaktadır; paylaşmaktadır “Fanusun İçindeki Fanus-taki Çocuklar”.

“Fanusun İçindeki Çocuklar”da merhum Nurettin Top-çu’nun; “Fende ve matematikte birinci, yaşamda sonuncu” olarak tarif ettiği çocukların hüznü hikâyesi anlatılmak-tadır. Bu eser kurbanlar yahut kahramanlar aramamakta, kimseyi kınamamakta, kimseyi yargılamamaktadır. “Tek-lifsiz tenkit; tahriptir” düsturunca, sorunları tespit etmeyi, bunlara dikkat çekmeyi; bilimsel ve makul çözüm önerileri sunmayı amaçlamaktadır.

Hem yazar hem de okurlar için öğrenme, anlama ve keş-fetme yolculuğudur aslında bu eser. Dünyadan geçip git-mekte olan aciz bir adamın ardında güzel bir söz ve güzel bir eser bırakma çabasıdır. “Fanusun İçindeki Çocuklar” kitabını; çocuklara dair endişeleri olan bir babanın, bir öğ-retmenin, bir akademisyenin insanları derin uykularından uyandırma çabası olarak düşünebilirsiniz.

Çocuklar, bana, size ve onlara; aslında herkese emanet ...



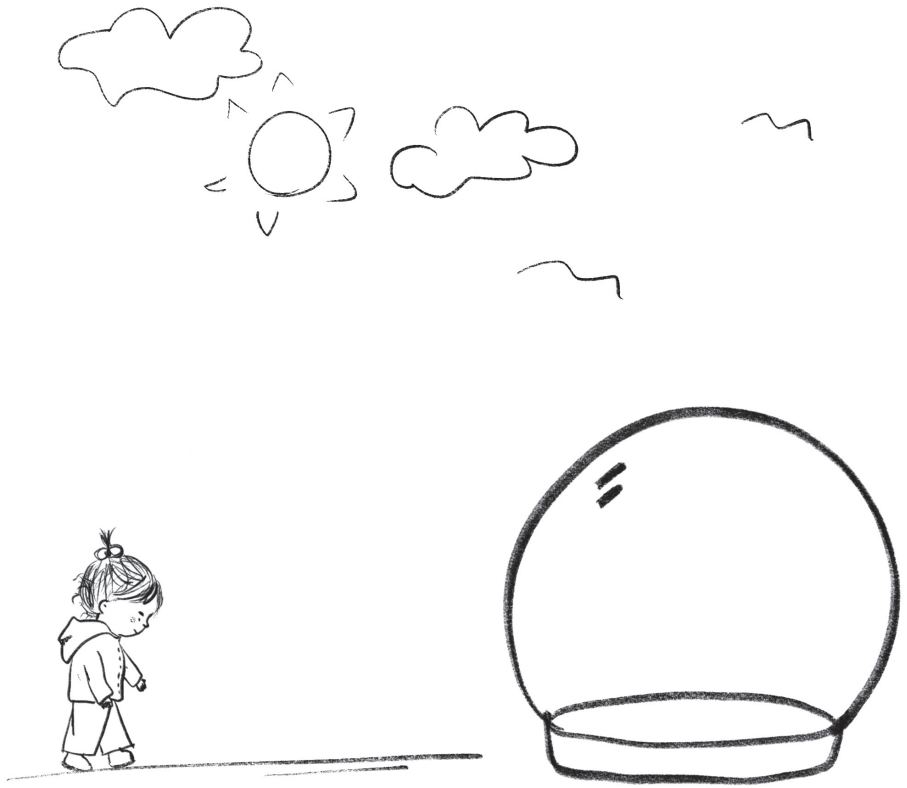
Dünyadaki en güzel şey sensin, ÇOCUK ...

Emir’e (Cankuş)

Kerem’e (Balkuş),

Dünyanın tüm çocuklarına ...

Var edene, okutana ve yazdırana sonsuz şükürle ...



# 1. BÖLÜM

ÇOCUK OLMAK